
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 13 mars, 8 april samt 4 maj 2021 inkom till synes separata anmälningar rörande professor [REDACTED] vid Karolinska Institutet. Misstankarna rör i första hand förfalskning i form av att uppgifter om Covid-19-relaterad överdödlighet hos skolbarn utelämnats i en artikel med titeln [REDACTED] i tidskriften New England Journal of Medicine 6 januari 2021. Enligt anmälarna presenteras dödsfall för perioden mars-juni 2020 jämfört med nov-feb 2019 i den ursprungliga artikeln. Enligt anmälningarna lades uppgifter om dödsfall för motsvarande period 2019 till först vid en uppdatering 1 mars efter att en tredje part uppmärksammat att informationen saknades. Att forskaren uttryckt slutsatsen från den första originalanalysen om överdödligheten hos grundskolebarn för mars-juni 2020 i ett e-postmeddelande innan publicering tyder enligt anmälarna på att han var medveten om de utelämnade resultaten. I den tredje anmälan tas det även upp en misstanke om förfalskning av uppgiften om att det ej funnits stora skolutbrott av Covid-19 i en artikel med titeln [REDACTED] i tidskriften Acta Paediatrica 23 mars 2021.

Två av anmälningarna innehåller även misstanke om intressekonflikt. Denna fråga avser inte vad som enligt 2 § lagen är att betrakta som fabricering, förfalskning eller plagiering, varför denna del inte föranleder någon prövning hos nämnden.

[REDACTED] har yttrat sig till nämnden och bestrider anklagelserna om förfalskning. Han anför att han inte dolt uppgifter om överdödlighet bland skolbarn. Han anger att uppgiften om överdödlighet bland grundskolebarn i Sverige mars-juni 2020 tydligt framgår i det ursprungliga supplementet i artikeln i New England Journal of Medicine. Han anför vidare att jämförelsegruppen nov-feb 2019 valdes tillsammans med tidskriften. Den jämförelsen mot åren 2015-2019 som sedan lades till vid uppdateringen på tidskriftens initiativ visar inget annorlunda mönster utan bekräftar bara överdödligheten hos grundskolebarn mars-juni 2020. Han skriver vidare att det framgår i huvudtexten publicerad 6 januari att inget barn med Covid-19 dog. När det gäller uppgiften om att det inte förekommit några stora skolutbrott i Sverige anger [REDACTED] att han baserat detta på personlig kommunikation med landets

statsepidemiolog samt den litteratursökning som gjordes till den systematiska översikten i Acta Paediatrica.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet¹ ². De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed³. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁴

Andra typer av avvikelser från god forskningssed än de ovan nämnda hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100).

Nämnden bedömer baserat på underlaget att det inte är visat att det skett någon förfalskning i de anmälda artiklarna. Nämnden konstaterar att anklagelserna i ärendet rör frågor om vetenskaplig metod i form av hur data bör redovisas och tolkas. Här kan alltid olika bedömningar göras av vad som är lämpligast, vilket också normalt debatteras i vetenskaplig litteratur. Invändningar mot en forskares val av metod och studiedesign behöver således inte ha att göra med att uppgifter förfalskats eller annars hanterats på ett sätt som är missvisande. Nämnden kan konstatera att det i detta fall inte framkommit något som tyder på att uppgifter utelämnats på ett sätt som innebär förfalskning i lagens mening.

¹ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

² Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

³ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Miriam Matsson.

Thomas Bull
Ordförande

Miriam Matsson
Handläggare